РЕШЕНИЕ НА СЪДА (пети състав)

2 декември 2010 година *

По дело C-225/09

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 234 ЕО от Giudice di pace di Cortona (Италия) с акт от 23 април 2009 г., постъпил в Съда на 19 юни 2009 г., в рамките на производство по дело

Edyta Joanna Jakubowska

срещу

Alessandro Maneggia,

СЪДЪТ (пети състав),

състоящ се от: г-н E. Levits, изпълняващ функцията на председател на пети състав, г-н M. Ilešič (докладчик) и г-н M. Safjan, съдии,

* Език на производството: италиански.

генерален адвокат: г-н N. Jääskinen,
секретар: г-н M.-A. Gaudissart, началник на отдел,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 24 юни 2010 г.,

като има предвид становищата, представени:

— за г-жа Jakubowska, от адв. M. Frigessi di Rattalma, avvocato,

— за италианското правителство, от г-жа G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от г-н P. Gentili и г-н L. Ventrella, avvocati dello Stato,

— за ирландското правителство, от г-н D. J. O'Hagan, в качеството на представител, подпомаган от г-н M. Collins, SC,

— за унгарското правителство, от г-жа R. Somssich, г-н M. Fehér и г-жа Z. Tóth, в качеството на представители,

— за австрийското правителство, от г-н E. Riedl, в качеството на представител,

— за португалското правителство, от г-н L. Fernandes, в качеството на представител,

— за словенското правителство, от г-жа N. Pintar Gosenca, в качеството на представител,

— за Европейската комисия, от г-н H. Støvlbæk и г-жа E. Montaguti, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 3, параграф 1, буква ж) ЕО, на членове 4 ЕО, 10 ЕО, 81 ЕО и 98 ЕО, на Директива 77/249/ЕИО на Съвета от 22 март 1977 година относно улесняване на ефективното упражняване от адвокатите на свободата на предоставяне на услуги (ОВ L 78, стр. 17; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 1, стр. 46), на Директива 98/5/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 1998 година относно улесняване на постоянното упражняване на адвокатската професия в държава членка, различна от държавата, в която е придобита квалификацията (ОВ L 77, стр. 36; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 3,

стр. 24), както и на общите принципи на защита на оправданите правни очаквания и на зачитане на придобитите права.

2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-жа Jakubowska и г-н Maneggia във връзка с искане за плащане на обезщетение за вреди — спор, който е довел понастоящем до висящо пред Giudice di pace di Cortona (мирови съдия в Кортона) производство, в хода на което представляващите г-жа Jakubowska адвокати са били заличени с решение от регистъра на Ordine degli Avvocati di Perugia (адвокатската колегия в Перуджа (Италия).

Правна уредба

Правото на Съюза

Директива 77/249

3 Член 1, параграф 1, първа алинея от Директива 77/249 гласи:

„Настоящата директива се прилага в рамките на предвидените от нея граници и условия за адвокатската дейност, упражнявана под формата на предоставяне на услуги."

4 Член 6 от същата директива предвижда:

„Всяка държава членка може да изключи адвокатите, които работят по трудов договор в държавно или частно предприятие от упражняването на дейностите по представителство и защита на съответното предприятие пред съдебни органи, доколкото установените в съответната държава адвокати не могат да упражняват тези дейности."

5 Предвид различните езикови редакции на посочения член 6 и с цел да се гарантира, че всички те имат същия обхват, понятието „ente pubblico o privato" в италианската редакция на този член трябва да се разбира като отнасящо се до понятието „държавно или частно предприятие" (impresa pubblica o privata).

Директива 98/5

6 Член 3 от Директива 98/5 предвижда:

„1. Адвокат, който желае да практикува в държава членка, различна от държавата, в която е придобил професионалната си квалификация, се вписва от компетентния орган на тази държава членка.

2. Компетентният орган на приемащата държава членка вписва адвоката след представяне на удостоверение за вписване от компетентния орган на държавата членка по произход. […]

[…]"

7 Член 6, параграф 1 от същата директива гласи:

„Независимо от правилата на професионалната етика, на които се подчинява в своята държава членка по произход, адвокат, който практикува под професионалното звание по произход, спазва същите правила на професионалната етика като адвокатите, които практикуват под професионалното звание в приемащата държава членка, по отношение на всички дейности, които той упражнява на нейна територия."

8 Член 7, параграф 1 от посочената директива предвижда:

„В случай на нарушение на действащите задължения в приемащата държава членка от страна на адвокат, който практикува под професионалното звание по произход, се прилагат процесуалните правила, наказанията и възможностите за обжалване, предвидени в приемащата държава членка."

9 Член 8 от Директива 98/5 гласи:

„Адвокат, който е вписан в приемащата държава членка под професионалното звание по произход, може да практикува в качеството на адвокат на платена служба при друг адвокат, адвокатско сдружение или адвокатска кантора, или държавно или частно предприятие, доколкото приемащата държава членка допуска това за адвокати, вписани под професионалното звание в тази държава членка."

10 Предвид различните езикови редакции на посочения член 8 и с цел да се гарантира, че всички те имат същия обхват, понятието „ente pubblico o privato" в италианската редакция на този член трябва да се разбира като отнасящо се до понятието „държавно или частно предприятие" (impresa pubblica o privata).

Национална правна уредба

11 Член 3, втора алинея от Кралски декрет-закон № 1578 от 27 ноември 1933 г., който урежда професиите „avvocato“ и „procuratore legale“ (ordinamento delle professioni di avvocato e procuratore legale, Gazzetta ufficiale del Regno d'Italia № 281 от 5 декември 1933 г.), след изменение преобразуван в закон със Закон № 36 от 22 януари 1934 г. (Gazzetta ufficiale del Regno d'Italia № 24 от 30 януари 1934 г.), гласи:

„[Упражняването по-специално на адвокатската професия] е несъвместимо с всяка длъжност или служба, заплащана от бюджета на държавата, на провинциите, на общините […] и по принцип на който и да е административен орган или на публичноправна институция, подчинена на надзора или контрола на държавата, провинциите и общините.“

12 Закон № 662 от 23 декември 1996 г. относно мерките за рационализиране на публичните финанси (misure di razionalizzazione della finanza pubblica, редовна притурка на GURI № 303 от 28 декември 1996 г.), изменен с Декрет-закон № 79 от 28 март 1997 г. относно неотложни мерки за оздравяване на публичните финанси (misure urgenti per il riequilibrio della finanza pubblica), след изменение преобразуван в закон със Закон № 140 от 28 май 1997 г. (GURI № 123 от 29 май 1997 г., стр. 5, наричан по-нататък „Закон № 662/96“), предвижда в член 1, параграфи 56 и 56a:

„56. Законовите и подзаконовите […] разпоредби, които забраняват вписването в професионалните регистри, не се прилагат за държавните служители в публичните административни органи, които работят на непълно работно време, чиято продължителност не превишава 50 процента от продължителността на пълното работно време.

56 а. Разпоредбите, които забраняват вписването в регистрите и упражняването на професионални дейности от посочените в параграф 56 лица, се отменят. Другите разпоредби относно условията за вписване в професионалните регистри и за упражняването на тези дейности продължават да се прилагат. На държавните служители, които са вписани в професионалните регистри и които упражняват професионална дейност, не могат да бъдат възлагани професионални задачи от публичните административни органи; тези държавни служители не могат да предоставят правна помощ по делата, по които страна е публичен административен орган."

13 Закон № 339 от 25 ноември 2003 г. за установяване на норми в областта на несъвместимостта на упражняването на адвокатската професия (norme in materia di incompatibilità dell'esercizio della professione di avvocato, GURI № 279 от 1 декември 2003 г., стр. 6, наричан по-нататък „Закон № 339/2003"), влязъл в сила на 2 декември 2003 г., предвижда в член 1:

„Разпоредбите на член 1, параграфи 56, 56а и 57 от Закон № [662/96] не се прилагат за вписването в регистрите на адвокатските колегии, за които се запазват ограниченията и забраните, посочени в Кралски декрет-закон № 1578 от 27 ноември 1933 г., след изменение преобразуван със Закон № 36 от 22 януари 1934 г., с измененията му."

14 Член 2 от същия закон гласи:

„1. Държавните служители, които са вписани в регистъра на адвокатската колегия след влизането в сила на Закон № [662/96] и все още са вписани, могат да изберат да запазят служебното правоотношение, като уведомят адвокатския съвет на колегията, в която са вписани, в срок от тридесет и шест месеца от влизането в сила на настоящия закон.

При липсата на такова уведомяване в определения срок адвокатският съвет заличава служебно вписването в регистъра на колегията.

2. В случая, посочен в параграф 1, държавният служител има право да се върне към служебно правоотношение при пълно работно време.

3. В посочения в параграф 1 срок от тридесет и шест месеца държавният служител може да избере да прекрати служебното правоотношение и следователно да запази вписването в регистъра на адвокатската колегия.

4. Държавният служител на непълно работно време, който е използвал възможността да упражнява адвокатска професия по смисъла на настоящия закон, запазва за срок от пет години правото да бъде върнат на работа на пълно работно време в неговата служба, в тримесечен срок от искането му — стига да не се надвишава определеният брой служители — на заеманата към момента на използването на посочената възможност длъжност в администрацията, към която принадлежи. В този случай натрупването на прослужено време се спира през целия период на преустановяване на изпълнението на служебните му задължения и започва да тече от датата на приемането му отново на служба."

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

15 Г-жа Jakubowska подава иск срещу г-н Maneggia пред Giudice di pace di Cortona за изплащане на сумата от 200 EUR като обезщетение за вреди с мотива, че той е повредил при произшествие колата, на която тя е собственик.

16 В рамките на този спор г-жа Jakubowska е представлявана от адв. Mazzolai и адв. Nardelli, вписани в регистъра на адвокатската колегия в Перуджа. Същите в качеството си на държавни служители, наети на непълно работно време, попадат в приложното поле на член 1, параграфи 56 и 56a от Закон № 662/96.

17 След влизането в сила на Закон № 339/2003 и изтичането на определения в член 2, параграф 1 от този закон срок адвокатският съвет на адвокатската колегия в Перуджа — докато главното производство е висящо пред запитващата юрисдикция — приема две решения, с които се разпорежда заличаването на посочените адвокати от регистъра на колегията.

18 Г-жа Jakubowska представя становище, в което тя моли да бъде разрешено на адвокатите ѝ да продължат да я представляват, като поддържа, че Закон № 339/2003 противоречи на Договора за ЕО, както и на общите принципи на защита на оправданите правни очаквания и на зачитане на придобитите права.

19 При тези условия Giudice di pace di Cortona решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Трябва ли член 3, буква ж) [ЕО], членове 4 [ЕО], 10 [ЕО], 81 [ЕО] и 98 ЕО да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба като членове 1 и 2 от Закон № 339/2003 […], които предвиждат, че държавните служители на непълно работно време не могат да упражняват адвокатска професия и ги възпрепятстват да упражняват тази професия, дори да притежават адвокатска правоспособност, като налагат заличаването им от регистъра на адвокатската колегия с решение на компетентния адвокатски съвет, освен ако съответното длъжностно лице реши да прекрати служебното си правоотношение?

2) Трябва ли член 3, буква ж) [ЕО], членове 4 [ЕО], 10 [ЕО] и 98 ЕО да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба като членове 1 и 2 от Закон № 339/2003 […]?

3) Трябва ли член 6 от Директива 77/249 […] да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба като членове 1 и 2 от Закон № 339/2003 […], когато тази национална правна уредба се прилага и по отношение на адвокатите на платена служба, които упражняват адвокатска дейност въз основа на свободата на предоставяне на услуги?

4) Трябва ли член 8 от Директива 98/5 […] да се тълкува в смисъл, че не се прилага по отношение на адвокатите, държавни служители на непълно работно време?

5) Допускат ли общите принципи на правото [на Съюза] на защита на оправданите правни очаквания и [на зачитане] на придобитите права национална правна уредба като членове 1 и 2 от Закон № 339/2003 […], които предвиждат, че държавните служители на непълно работно време не могат да упражняват адвокатска професия, и които се прилагат и по отношение на адвокатите, вече вписани в регистъра на адвокатската колегия към момента на влизане в сила на този закон […], като същевременно [посоченият] член 2 определя кратък срок, в който задължително трябва да се направи избор между заемането на длъжност като [държавен служител] и упражняването на адвокатска професия?“

20 В отговор на писмените въпроси, поставени от Съда на представителите ad litem на г-жа Jakubowska съгласно член 54а от Процедурния правилник на Съда, адв. Nardelli представя с писмо от 31 май 2010 г. удостоверение от адвокатския съвет на адвокатската колегия в Перуджа, от което е видно, че той продължава формално да бъде вписан в регистъра на тази колегия, докато последната бъде уведомена за датата на съобщаване на решението на Националния съвет

на адвокатските колегии, с което се отхвърля жалбата на адв. Nardelli срещу засягащото го решение за заличаване.

21 Със същото писмо адв. Nardelli уведомява Съда, че адв. Mazzolai се е отказал от пълномощното ad litem, предоставено му по делото в главното производство. Освен това той отбелязва, че г-жа Jakubowska е упълномощила специално ad litem адв. Frigessi di Rattalma да я представлява в хода на съдебното заседание пред Съда.

По преюдициалните въпроси

По допустимостта на преюдициалните въпроси

22 В самото начало следва да се посочи, че обстоятелството, че преюдициалните въпроси нямат никаква връзка със самия предмет на подадения от г-жа Jakubowska иск срещу г-н Maneggia, не ги прави недопустими. Всъщност посочените въпроси имат за цел да позволят на запитващата юрисдикция да прецени законността на национална правна уредба, чието прилагане е довело до искане в хода на главното производство. Тъй като това искане в хода на производството е част от посоченото дело, посочената юрисдикция може да постави на Съда въпроси относно тълкуването на норми на правото на Съюза, които според нея са релевантни в тази връзка.

23 Без да поставят под въпрос възможността за такова преюдициално запитване, някои правителства, които са представили становище пред Съда, както и Европейската комисия, при все това са повдигнали възражения за недопустимост срещу поставените от Giudice di pace di Cortona въпроси.

24 Ирландското и австрийското правителство подчертават, че всички обстоятелства по делото в главното производство, свързани с възможността за представителите ad litem на г-жа Jakubowska да упражняват адвокатската си професия, се ограничават само до територията на една държава членка. Следователно свързаните с правото на Съюза въпроси, повдигнати от запитващата юрисдикция, били напълно хипотетични и поради тази причина преюдициалното запитване трябвало да бъде обявено за недопустимо.

25 Според унгарското правителство италианската правна уредба, която посочва запитващата юрисдикция, във всеки случай попада извън приложното поле на разпоредбите на правото на Съюза за упражняването на адвокатската професия, тъй като посочената национална правна уредба засяга държавните служители, докато Директива 77/249 и Директива 98/5 се отнасят до упражняването на тази професия от адвокати на самостоятелна практика или от адвокати на платена служба при друг адвокат, адвокатско сдружение или предприятие.

26 Що се отнася до Комисията, тя счита, че третият въпрос трябва да се разглежда като хипотетичен и следователно като недопустим, тъй като този въпрос се отнася до упражняването на адвокатската професия при режим на предоставяне на услуги, докато разглежданата в главното производство правна уредба се отнася до установяването като адвокат.

27 Комисията изразява и съмнения относно допустимостта на петия въпрос предвид обстоятелството, че италианското законодателство, с оглед на което е поискано тълкуване на общите принципи на правото на Съюза, не е прието, за да се изпълнят задължения, които това право е породило за Италианската република.

28 С оглед на тези различни възражения за недопустимост следва да се напомни, че свързаните с правото на Съюза преюдициални въпроси по презумпция

са релевантни. Отправеното от национална юрисдикция запитване може да се отхвърли само когато е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора по главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или още когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси (вж. по-специално в този смисъл Решение от 5 декември 2006 г. по дело Cipolla и др., C-94/04 и C-202/04, Recueil, стр. I-11421, точка 25 и Решение от 1 юни 2010 г. по дело Blanco Pérez и Chao Gómez, C-570/07 и C-571/07, Сборник, стр. I-4629, точка 36).

29 Що се отнася до първия, втория и четвъртия въпрос обаче, не е съвсем очевидно, че поисканото тълкуване няма никаква връзка с действителността или с предмета на искането в хода на производството, отправено в рамките на спора по главното производство, или че поставеният проблем е от хипотетично естество.

30 От една страна, следва да се напомни, че закон, който се прилага на цялата територия на държава членка, може евентуално да засегне търговията между държавите членки по смисъла на член 81 ЕО (вж. в този смисъл Решение от 19 февруари 2002 г. по дело Arduino, C-35/99, Recueil, стр. I-1529, точка 33 и Решение по дело Cipolla и др., посочено по-горе, точка 45). Следователно първият и вторият въпрос, които имат за цел да се установи дали нормите на правото на Съюза в областта на конкуренцията допускат национална правна уредба като Закон № 339/2003, не са явно лишени от релевантност.

31 От друга страна, що се отнася до четвъртия въпрос, следва да се посочи, както италианското правителство и Комисията отбелязват в хода на съдебното заседание, че установената в член 8 от Директива 98/5 норма няма само за цел да предостави на адвокатите, вписани в приемащата държава членка под професионалното им звание, получено в друга държава членка, същите права като тези, които имат адвокатите, вписани в тази приемаща държава членка под професионалното звание, получено в нея. Всъщност тази норма гарантира и че последните няма да бъдат обект на обратна дискриминация, което би могло да

се получи, ако наложените им норми не се прилагат и за адвокатите, вписани в посочената приемаща държава членка под професионалното звание, получено в друга държава членка.

32 Следователно обстоятелството, че процедурата по заличаване от регистъра на адвокатската колегия в Перуджа, довела до поставянето на преюдициалните въпроси, засяга адвокатите, които упражняват тази професия в Италия под професионалното звание, получено в тази държава членки, не води по никакъв начин до хипотетичност на поставения четвърти въпрос. Точно обратното, поисканото тълкуване на член 8 от Директива 98/5 ще помогне на запитващата юрисдикция да определи дали Закон № 339/2003 създава обратна дискриминация, която противоречи на правото на Съюза.

33 Впрочем допустимостта на четвъртия въпрос не се опровергава с доводите на унгарското правителство, че тъй като Закон № 339/2003 се отнася до държавните служители, той не урежда нито едно от положенията, посочени в член 8 от Директива 98/5, който засяга само адвокатите, работещи на платена служба „при друг адвокат, адвокатско сдружение или адвокатска кантора, или държавно или частно предприятие".

34 В това отношение следва да се напомни, че дерогацията, на която се позовава унгарското правителство, а именно неприложимостта на правото на Съюза по отношение на държавните служители, важи единствено за длъжностите, които включват участие в упражняването на публичната власт и които по този начин предполагат наличието на особено отношение с държавата. За сметка на това нормите на правото на Съюза в областта на свободното движение остават приложими за длъжности, които, макар да са от ресора на държавата или на други органи на публичното право, не включват никакво съдействие за осъществяването на задачи, присъщи на публичната администрация в тесен смисъл (вж. по-специално в този смисъл Решение от 30 септември 2003 г. по дело Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española, C-405/01, Recueil, стр. I-10391, точки 39 и 40, както и Решение от 10 декември 2009 г. по дело Peśla, C-345/08, Сборник, стр. I-11677, точка 31).

35 По-точно, що се отнася до съдържащото се в член 8 от Директива 98/5 понятие „държавно предприятие“, от постоянната съдебна практика е видно, че когато включено в публичната администрация образувание извършва дейности, които имат икономически характер и не спадат към упражняването на правомощията на публичната власт, то трябва да се счита за такова предприятие (вж. в този смисъл Решение от 27 октомври 1993 г. по дело Decoster, C-69/91, Recueil, стр. I-5335, точка 15, Решение от 14 септември 2000 г. по дело Collino и Chiappero, C-343/98, Recueil, стр. I-6659, точка 33, както и Решение от 26 март 2009 г. по дело SELEX Sistemi Integrati/Комисия, C-113/07 P, Сборник, стр. I-2207, точка 82).

36 Следователно приложното поле на Закон № 339/2003 — който във връзка с Кралски декрет-закон № 1578 от 27 ноември 1933 г., към който препраща, засяга адвокатите, които са вписани в регистъра на една от адвокатските колегии на Италианската република и които също така са наети на работа от административен орган или публичноправна институция, подчинена на надзора или контрола на Италианската република или на неин местен орган — съвпада с приложното поле на член 8 от Директива 98/5 по отношение на адвокатите, наети на работа от образувание, което, макар да е подчинено на контрола на италианската държава или на един от местните ѝ органи, представлява „държавно предприятие“.

37 С оглед на всички тези констатации преюдициалното запитване трябва да се приеме за допустимо, що се отнася до поставените първи, втори и четвърти въпрос.

38 За сметка на това, що се отнася до третия въпрос, който е свързан с Директива 77/249 и следователно с упражняването на адвокатската професия при режим на свободно предоставяне на услуги, се налага изводът, че отговорът на Съда на този въпрос не би бил от полза на запитващата юрисдикция. Всъщност направеното пред тази юрисдикция искане в хода на производството се отнася до въпроса дали заличаването на адвокати съгласно Закон № 339/2003 е съвместимо с правото на Съюза. Както Комисията правилно отбелязва, в този контекст става въпрос за установяването като адвокат и следователно за уредената от

Директива 98/5 област, а не за упражняването на адвокатската професия при режим на свободно предоставяне на услуги.

39 Следователно относно поставения трети въпрос преюдициалното запитване трябва да бъде обявено за недопустимо.

40 Накрая, относно петия въпрос, от преюдициалното запитване е видно, че с този въпрос Giudice di pace di Cortona приканва Съда да разгледа, основавайки се на своята практика относно принципите на защита на оправданите правни очаквания и на правната сигурност, неблагоприятното изменение, което произтича — за лицата, желаещи да упражняват едновременно адвокатска професия и да заемат длъжност на непълно работно време в публичноправно образувание — от Закон № 339/2003, който прекратява по-благоприятния режим за посочените заинтересовани лица, въведен със Закон № 662/96.

41 Без да е необходимо обаче да се произнася по довода за недопустимост, формулиран от Комисията във връзка с този въпрос, достатъчно е да се констатира, че Съдът във всеки случай не може да бъда полезен с отговора си на този въпрос, предвид липсата на необходимите данни, за да направи това.

42 Що се отнася до принципа на правната сигурност, от съдебната практика следва, че правната уредба с неблагоприятни последици по отношение на частноправните субекти трябва да бъде ясна и точна, а нейното прилагане — предвидимо за правните субекти (Решение от 14 септември 2010 г. по дело Akzo Nobel Chemicals и Akcros Chemicals/Комисия, C-550/07 P, Сборник, стр. I-8301, точка 100 и цитираната съдебна практика). Нито преюдициалното запитване обаче, нито представените на Съда становища му позволяват да определи в какво отношение или поради каква причина се поставя под въпрос яснотата или предвидимостта на Закон № 339/2003.

43 Запитващата юрисдикция само е изяснила въпроса относно този принцип като е посочила, че Закон № 339/2003 има обратно действие, което принципът на правната сигурност не допускал. Това твърдяно обратно действие на Закон № 339/2003 обаче явно противоречи на констатацията — също съдържаща се в преюдициалното запитване, — че влизането в сила на този закон не засяга правото на едновременно упражняване, предоставено до неговото влизане в сила със Закон № 662/96, като Закон № 339/2003 освен това въвежда преходен период от три години, за да предотврати незабавното настъпване на промяната, която въвежда.

44 Относно принципа на защита на оправданите правни очаквания е установено, че не е оправдано правните субекти да имат очаквания за запазването на съществуващо положение, което може да бъде изменено в рамките на правото на преценка на националните органи (Решение от 10 септември 2009 г. по дело Plantanol, C-201/08, Сборник, стр. I-8343, точка 53 и цитираната съдебна практика). С оглед на тази постоянна съдебна практика преюдициален въпрос като поставения в рамките на настоящото производство пети въпрос не може да бъде разгледан полезно от Съда при липсата на минимално описание на обстоятелствата, които са изтъкнати в спора по главното производство, за да се докаже, че приемането на разглежданата в главното производство правна уредба е чуждо на хипотезата, при която законодателят изменя само за в бъдеще съществуващата правна уредба.

45 В настоящия случай запитващата юрисдикция се ограничава основно да посочи, че Закон № 339/2003 изменя много съществено и според някои изненадващо по-ранния режим в сила съгласно Закон № 662/96. Следва да се направи извод обаче, че само обстоятелството, че законодателят е приел нов закон и че същият се различава значително от този, който е в сила преди това, не предоставя достатъчна основа на Съда, за да пристъпи към компетентно разглеждане на петия въпрос.

46 С оглед на изложеното по-горе, що се отнася до поставения пети въпрос, преюдициалното запитване е също недопустимо.

По съществото на спора

По първия и втория въпрос

47 С първия и втория си въпрос, които следва да бъдат разгледани заедно, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 3, параграф 1, буква ж) ЕО, членове 4 ЕО, 10 ЕО, 81 ЕО и 98 ЕО допускат национална правна уредба като тази, произтичаща от членове 1 и 2 от Закон № 339/2003, която възпрепятства държавните служители, работещи в рамките на служебно правоотношение при непълно работно време, да упражняват адвокатска професия, дори да притежават адвокатска правоспособност, като налага тяхното заличаване от регистъра на адвокатската колегия.

48 Макар да е вярно, че член 81 ЕО сам по себе си засяга единствено поведението на предприятията и не се отнася за законови или подзаконови мерки на държавите членки, остава обстоятелството, че този член, разглеждан във връзка с член 10 ЕО, задължава държавите членки да не приемат или запазват в сила мерки, дори от законов или подзаконов характер, които могат да премахнат полезното действие на правилата на конкуренцията, приложими за предприятията (Решение по дело Arduino, посочено по-горе, точка 34 и Решение по дело Cipolla и др., посочено по-горе, точка 46).

49 Съдът по-специално е приел, че е налице нарушение на членове 10 ЕО и 81 ЕО, когато държава членка налага или благоприятства сключването на споразумения, противоречащи на член 81 ЕО, или усилва последиците от такива споразумения, или лишава собствената си правна уредба от държавния ѝ характер, като предоставя на частни оператори отговорността по вземане на решения за

намеса от икономически интерес (Решение по дело Arduino, посочено по-горе, точка 35 и Решение по дело Cipolla и др., точка 47).

50 Обстоятелството, че държава членка предписва на органите на професионално сдружение като адвокатските съвети на различните адвокатски колегии да пристъпят към служебно заличаване на вписването в регистъра на адвокатската колегия на членовете на тази професия, които са и държавни служители на непълно работно време и които не са избрали в определен срок дали да запазят вписването в посочения регистър, или да запазят служебното правоотношение с публичноправното образувание, което ги е наело на работа, обаче не е от естество да установи, че тази държава членка е лишила правната си уредба от държавния ѝ характер. Всъщност посочените адвокатски съвети нямат никакво влияние относно предписаното от закона служебно приемане на решенията за заличаване.

51 Поради аналогични мотиви не може да се счита, че национална правна уредба като разглежданата в главното производство налага или благоприятства споразумения, противоречащи на член 81 ЕО.

52 Тези съображения по никакъв начин не се опровергават нито от член 3, параграф 1, буква ж) ЕО, който предвижда действия на Европейския съюз относно система, която да гарантира ненарушаването на конкуренцията в рамките на вътрешния пазар, нито от членове 4 ЕО и 98 ЕО, които предвиждат въвеждането на икономическа политика в съответствие с принципа за отворена пазарна икономика и свободна конкуренция.

53 С оглед на изложеното по-горе на поставените първи и втори въпрос следва да се отговори, че член 3, параграф 1, буква ж) ЕО, членове 4 ЕО, 10 ЕО, 81 ЕО и 98 ЕО допускат национална правна уредба, която възпрепятства държавните служители, работещи в рамките на служебно правоотношение при непълно работно време, да упражняват адвокатска професия, дори да притежават

адвокатска правоспособност, като налага тяхното заличаване от регистъра на адвокатската колегия.

По четвъртия въпрос

54 Както е посочено в преюдициалното запитване, с четвъртия си въпрос Giudice di pace di Cortona по същество има за цел да установи дали оставената с член 8 от Директива 98/5 възможност на приемащата държава членка да уреди и следователно евентуално да ограничи заемането на определени категории длъжности от адвокатите, които са вписани в тази държава, съществува и по отношение на адвокатите, които само желаят да заемат при непълно работно време една от тези длъжности.

55 За да се отговори на този въпрос, на първо място следва да се напомни, че с приемането на Директива 98/5 законодателят на Съюза е желал по-специално да сложи край на различията между националните норми относно условията за вписване като адвокат (Решение от 19 септември 2006 г. по дело Wilson, C-506/04, Recueil, стр. I-8613, точка 64).

56 Съдът вече е уточнил, че предвид тази цел на Директива 98/5 трябва да се счита, че посочената директива пристъпва към пълно хармонизиране на предварителните условия, изисквани за вписването в компетентния орган на приемащата държава членка, като тези условия са ограничени основно до представянето на този орган на удостоверение за вписване от компетентния орган на държавата членка по произход (вж. в този смисъл Решение по дело Wilson, посочено по-горе, точки 65—67).

57 Както обаче следва недвусмислено от член 6 от Директива 98/5, вписването в приемащата държава членка на адвокати, практикуващи под званието, получено в друга държава членка, води до прилагането спрямо тези адвокати на правилата на професионалната етика, които са в сила в приемащата държава членка. Тези правила обаче, за разлика от правилата, свързани с изискваните за вписването предварителни условия, не са били предмет на хармонизиране и следователно могат значително да се различават от тези, които са в сила в държавата членка по произход. Впрочем, както потвърждава член 7, параграф 1 от същата директива, неспазването на посочените правила може да доведе до заличаване на вписването в приемащата държава членка.

58 Следва да се отбележи, че член 8 от Директива 98/5 се отнася до специфична категория правила на професионалната етика, на които се позовава член 6 от същата директива, а именно тези, определящи доколко вписаните адвокати могат „да практикува[т] в качеството на адвокат на платена служба при друг адвокат, адвокатско сдружение или адвокатска кантора, или държавно или частно предприятие“.

59 С оглед на избраната от законодателя на Съюза широка формулировка следва да се приеме, че посоченият член 8 се отнася до всички правила, които приемащата държава членка е въвела, за да предотврати конфликтите на интереси, които според нейната преценка биха могли да произтичат от положение, при което даден адвокат, от една страна, е вписан в регистъра на адвокатска колегия и от друга страна, е нает на работа от друг адвокат, адвокатско сдружение или адвокатска кантора, или държавно или частно предприятие.

60 Наложената със Закон № 339/2003 забрана за адвокатите, вписани в Италия, да бъдат наемани на работа, дори само на непълно работно време, от публичноправно образувание е част от посочените в член 8 от Директива 98/5 правила поне доколкото посочената забрана се отнася до едновременното упражняване на адвокатска професия и заемането на длъжност в държавно предприятие.

61 Впрочем обстоятелството, че така въведената от Италианската република правна уредба може да бъде разглеждана като ограничителна, само по себе си не може да бъде критикувано. Всъщност липсата на конфликт на интереси е абсолютно необходима за упражняването на адвокатската професия, и по-специално предполага, че адвокатите се намират в положение на независимост по отношение на публичните власти и другите оператори, от които те не следва да бъдат повлияни по никакъв начин (вж. в този смисъл Решение от 19 февруари 2002 г. по дело Wouters и др., C-309/99, Recueil, стр. I-1577, точки 100—102). Разбира се, определените в това отношение правила не следва да надвишават необходимото за постигането на целта за предотвратяване на конфликтите на интереси. Пропорционалността на забрана като тази, наложена със Закон № 339/2003, не трябва обаче да се разглежда в рамките на настоящия въпрос, който не е свързан с този аспект.

62 Накрая, както вече бе установено в рамките на разглеждането на допустимостта на този въпрос, е важно да се подчертае, че член 8 от Директива 98/5 предполага, че правилата на приемащата държава членка се прилагат за всички адвокати, вписани в тази държава членка, независимо дали те са вписани под професионалното звание, получено в същата държава членка, или под професионалното звание, получено в друга държава членка.

63 При условие че това се потвърди от проверката, която италианските юрисдикции следва да извършат в това отношение, не изглежда, че Закон № 339/2003 се прилага изключително за адвокатите от италиански произход и създава по този начин обратна дискриминация. Безспорно, визираните с този закон адвокати са тези, които са заинтересовани да заемат длъжност в образувания, подчинени на надзора или контрола на Италианската република или на нейните местни органи. Поне доколкото става въпрос за длъжности в държавни предприятия обаче, адвокатите, вписани в регистъра на една от адвокатските колегии на Италианската република и следователно засегнати от забраната за едновременно заемане на такава длъжност, могат да бъдат не само италиански граждани, но и граждани на други държави членки.

64 С оглед на всички изложени по-горе съображения на поставения четвърти въпрос следва да се отговори, че член 8 от Директива 98/5 трябва да се тълкува в смисъл, че на приемащата държава членка е позволено да наложи на адвокатите, вписани и наети на работа в нея — независимо дали на пълно или на непълно работно време — от друг адвокат, адвокатско сдружение или адвокатска кантора, или държавно или частно предприятие, ограничения за едновременното упражняване на адвокатската професия и заемането на посочената длъжност, стига тези ограничения да не надхвърлят необходимото за постигане на целта за предотвратяване на конфликти на интереси и да се прилагат за всички адвокати, вписани в посочената държава членка.

По съдебните разноски

65 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (пети състав) реши:

1) Член 3, параграф 1, буква ж) ЕО, членове 4 ЕО, 10 ЕО, 81 ЕО и 98 ЕО допускат национална правна уредба, която възпрепятства държавните служители, работещи в рамките на служебно правоотношение при непълно работно време, да упражняват адвокатска професия, дори да притежават адвокатска правоспособност, като налага тяхното заличаване от регистъра на адвокатската колегия.

2) **Член 8 от Директива 98/5/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 1998 година относно улесняване на постоянното упражняване на адвокатската професия в държава членка, различна от държавата, в която е придобита квалификацията, трябва да се тълкува в смисъл, че на приемащата държава членка е позволено да наложи на адвокатите, вписани и наети на работа в нея — независимо дали на пълно или на непълно работно време — от друг адвокат, адвокатско сдружение или адвокатска кантора, или държавно или частно предприятие, ограничения за едновременното упражняване на адвокатската професия и заемането на посочената длъжност, стига тези ограничения да не надхвърлят необходимото за постигане на целта за предотвратяване на конфликти на интереси и да се прилагат за всички адвокати, вписани в посочената държава членка.**

Подписи